

Sundevedstien

Vandrerute fra Ballegård til Ullerup skov

Fra Alson til Aabenraa

Sundevedstien forbinder Alssundstien med Aabenraa Kommunes stinet til Varnæs. Alssundstien løber langs det smukke Alssund fra Alson til Ballebro.

Sundevedstien er 5,8 km lang og går fra Alssundstien forbi herregården Ballegård. Fra vejen kan du blandt andet opleve nye stendiger, der er levested for padder og andre smådyr.

Strækningen følger tunneldalens bund og Ballegård Møllebæk til Blans. Her tager ruten et drej ved købmanden, hvor du kan opleve en ny tunneldal. Skotmose og Junker Dam er stadig opdelt af levende hegn i små engstykker, der før i tiden hørte til de små gårde langs vejen.

På vej ind i Ullerup Skov fra Brobølvej kan du opleve et beskyttet jorddige med et fint og varieret levende hegn af eg, hassel, pil og asketræer. Herfra kan du også se et beplantningsprojekt, der har fokus på fugle, insekter, smådyr og markens vildt.

Sundevedstien ender lidt udenfor Ullerup Skov ved Brudehøj. Herfra er der få hundrede meter til Aabenraa kommunegrænse og stinettet til Varnæs.

Projekt Diger og hegn

Sundevedstien er en del af Projekt Diger og hegn, som er delvist finansieret af Det Europæiske Fællesskab og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri. Projektet sætter fokus på digerne og de mange levende hegn, som er så karakteristiske for landskabet på Sundeved.

Sønderborg Kommune
Land, By og Kultur
Rådhusstrøvet 10
6400 Sønderborg
www.sonderborgkommune.dk

Sundevedstien

Strækningen fra Alssundstien ved Ballegård til Ullerup Skov er 5,8 km lang og følger Ballegård Møllebæk til Blans og videre til Ullerup Skov. Stien ender ved Brudehøj, og herfra er der få hundrede meter til Aabenraa Kommunes stinet til Varnæs. Ruten byder på tunneldallandskab, et rigt plante- og dyreliv ikke mindst i de levende hegn og på digerne i mark og skov.

Ballegård

Ruten går forbi den tidligere hovedgård Ballegård. Ballegård er opbygget af Ahlefeldterne, som også holdt til på Gråsten Slot. Her er anlagt 200 m nye stendiger. Diger og dynger af sten er for mange dyr et godt sted at bygge rede og overvintrø. Krybdyr og paddler er vekselvarme og elsker derfor de solbeskinnede overflader, som et stendige kan tilbyde.

Vandløbet Ballegård Møllebæk er i foråret 2015 lagt syd om møllesøen. Ved at fjerne spærringer i vandløbet er der skabt fri passage fra havet, så fisk kan vandre op gennem vandløbet.

Især for paddler er de nye omgivelser på Ballegård ideelle. Mølledammen, den våde eng, bækken og det omkransede dige i et samlet system giver gode opholds- og overvintringssteder.

Flagermus

I området ved Ballegård er der registreret mindst fire arter af flagermus: Sydflagermus, Pipistrelflagermus, Vandflagermus og Dværgflagermus.

Vandløbet, hegnene og de store gamle træer er vigtige landskabselementer for flagermusen i dens jagt på insekter og et godt skjulested.

Tunneldalene Ballegårdalen og Kajbækdalen

Stien følger tunneldalene Ballegårdalen og Kajbækdalen syd og vest for Blans.

Ballegård ligger smukt ved foden af dalen. Her kan du opleve dalens terrænformer, og der er et fint kig fra Ballebrovej gennem dalen og ud til Alssund.

Ved købmanden i Blans går stien forbi Skotmose og Junker Dam. Tunneldalen syd for Blans er stadig opdelt af levende hegn i små engstykker. Det er en bevoksningkultur, der hører til tiden før 1960, hvor Blans bestod af små gårde langs vejen, der hver havde et engstykke i dalen. Denne dal er en forgrening af tunneldalen Kajbækdalen. Fra Brobølvej kan du få et langstrakt kig ad tunneldalens bund.

Junker Vigge fra Varnæs

Junker Dam - en del af engområdet i Kajbækdalen - er efter sigende opkaldt efter Junker Vigge fra Varnæs Vold, som i fordums tid var en borg. Den romantiske historie om junkerens kærlighed til Jomfru Ida fra Helnæs kan du læse om på lokalrådets hjemmeside www.varneas.dk. Tilbage af historien er stednavne, lønnetræet på deres grav på Varnæs kirkegård og junkerens kontrafej indmuret i Varnæs kirkes mur.

De levende hegn og gamle diger

De mange levende hegn er karakteristiske for landskabet i Sundeved. De vidner om en historisk inddeling af landskabet og fortæller om landbrugets historiske forhold.

De fleste levende hegn og diger stammer tilbage fra udskiftningstiden i slutningen af 1700-tallet. Typisk blev ejendommene udskiftet fra den tætte landsby for at sikre en bedre adgang til jorderne, der lå længere væk fra landsbyen.

De spredte ejendomme i Brobølområdet er udskiftet fra den tidligere herregård Blansgård, da ejeren - den sidste regerende hertug af Glücksborg - døde og alle besiddelser overgik til kronen i 1779.

Hegn og diger afgrænsede de udskiftede gårde eller dannede hegn mellem de forskellige afgrøder eller om skove. Ved indgangen til Ullerup Skov fra Brobølvej kan du opleve et beskyttet jorddige med et fint og varieret levende hegn af eg, hassel, pil og asketræer.

Diger og hegn er vigtige spredningsveje for dyr og planter i agerlandet. Områdets diger og hegn er levested for utroligt mange arter. Det levende hegn giver mulighed for at søge skjul og er grobund for et righoldigt liv af byttedyr og planteføde. Et sten- og jorddige kan tilbyde solbeskinnede overflader til varmeelskende dyr. Dyngen af sten er for mange arter et godt sted at bygge rede og overvintrø.

Ved Ullerup Skov kan du på nærmeste hold følge et beplantningsprojekt, der indeholder de arter af hjemmehørende træer og buske, som også findes i rigt mål i de levende hegn. Beplantningerne er udført, så hvert område har sit eget særkende. Et har fokus på fugle, et har fokus på insekter, et har fokus på smådyr og et er målrettet markens vildt.

Sundeved

Beskrivelse af Sundeved i J.P. Traps værk "Slesvig. 1864", bind 2:
Sundeved hører til Slesvigs frugtbareste Landskaber, det omgivende Hav, Rullesteenslerets bølgende Høie, en Mængde større og mindre Skove samt de Eiendommende adskillende levende Hegn gjøre det i Forening tillige til et af de skønneste.

Ullerup Skov

Ullerup Skov ejes af bønderne og menighedsrådet i Ullerup. I private skove er der adgang via den afmærkede sti og de eksisterende veje. Her må du plukke bær og svampe og sanke grene, kviste og løv, der ligger på skovbunden. Du må kun plukke og samle det, som du kan nå fra stien og kun til eget forbrug. Så pluk dig en buket skovmærker og en håndfuld hindbær i skovbrynet. En tørret skovmærkebuket dufter resten af året som nyslået hø, når det er fugtigt i vejret. Eller brug de friske unge skud som drys på din mad. Langs ruten i Ullerup Skov passerer du flere vandløb. De er af særlig god kvalitet og er du heldig, kan du se en ørred.

Fortidsminder

Der er levn fra fortiden overalt på Sundeved. Der er fem gravhøje i Ullerup Skov fra Danmarks oldtid - fire rundhøje og en langhøj. Stien bringer dig tæt forbi den ene. Husk på, at den er fredet.

I skoven kan du se et tydeligt jorddige. Det markerer et ejendomsskel mellem to skovlodder. Tæt ved stiens vestlige udgang fra skoven ligger Brudehøj. Det er en velbevaret langhøj fra stenalderen, som allerede blev fredet af preusserne lige før udbruddet af 1. Verdenskrig.